

використовують носії мови для підтримки діалогу. Зокрема, як вони реагують на незрозуміле, як уточнюють інформацію, як змінюють тему.

Окремої уваги заслуговує робота в парах і групах, яка створює більше можливостей для практики. Учитель має виступати не як головний мовний партнер, а як фасилітатор процесу, який організовує взаємодію між учнями. Чим більше учні говорять між собою, тим швидше формуються навички підтримки діалогу [4, с. 40].

Отже, формування стратегій підтримки діалогу є комплексним процесом, що поєднує мовленнєві, психологічні та методичні аспекти. Практична спрямованість навчання, використання реальних комунікативних ситуацій, систематичне відпрацювання мовленнєвих моделей і створення сприятливого середовища дозволяють ефективно розвивати здатність здобувачів освіти до живого та природного спілкування англійською мовою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вихрущ В. Навчальний діалог як базовий концепт розвивальної парадигми сучасної освіти. Педагогічний дискурс. 2016. Вип. 20. С. 21-27.
2. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainskashkola-compressed.pdf> (дата звернення: 30.03.2026).
3. Наконечна А. О., Ординська І. Я. Особливості навчання діалогічного мовлення при вивченні англійської мови. Збірник наукових праць національної академії державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки. 2015. № 2. С. 175-189.
4. Редько В. Г. Дидактичні та методичні засади компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі: навчально-методичний посібник. Київ, 2020. С. 36–42.
5. Selinker L. Interlanguage // IRAL – International Review of Applied Linguistics in Language Teaching. 1972. Vol. 10. P. 209–232.

Марцинюк Анастасія

*здобувач другого рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник: Бабій Л.Б., кандидат філологічних наук
доцент кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови*

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

Соціально-комунікативні навички є необхідним інструментом у побудові міжособистісних професійних та ділових стосунків у XXI столітті. Вони допомагають людям проявляти свій потенціал та втілювати ідеї, підкріплені професійними знаннями та досвідом. Вивчення іноземної мови – це кропіткий процес, що включає в себе розвиток комунікативних навичок, вміння

самопрезентації та роботи в команді, тож уроки англійської мови можна розглядати як ідеальне середовище для розвитку soft skills. У старшій школі (10-11 клас) вчителі можуть безпосередньо культивувати та покращувати ці особистісні риси своїх учнів, готуючи, тим самим, останніх до ефективної інтеграції у соціум.

У цьому дослідженні ми розглянемо соціально-комунікативні навички як явище біхевіористики та звернемо увагу на роль вчителя іноземної мову як фасилітатора soft-skills при викладанні підліткам. Окрім цього ми проаналізуємо, що сучасні дослідники розуміють під поняттям креативності як складової соціально-комунікативних навичок і звернемо увагу на теоретичні підходи у застосуванні soft skills.

Поняття соціально-комунікативних навичок

Соціально-комунікативні навички або ж (Soft skills) – це вроджені психосоціальні поведінкові людські навички, що розвиваються крізь досвід соціальної взаємодії. Як зазначено у праці İki Yönlü Bir Bakış soft skills – це навички XXI століття, оскільки вони дають змогу конкурувати із сучасними технологіями у сфері навчання та працевлаштування [11].

У книзі дослідника К. Kechagias читаємо таке визначення соціально-комунікативних навичкою: «*[...]skills or abilities individuals need in order to achieve success in life, within the context of their socio-cultural milieu, through adaptation to, shaping of, and selection of environments*» [5].

Отже опанування soft skills є найважливішим, оскільки у соціумі люди повинні застосовувати вищезгадані повсякчас, на відміну від умінь професійного спрямування, відомих також як hard skills.

Сучасні дослідники у сфері біхевіористики виділяють 10 ключових soft skills, до них належать: критичне мислення та аналіз, комплексне розв'язання проблем, креативність та ініціативність, лідерство та соціальний вплив, емоційний інтелект, командна робота, адаптивність та гнучкість, управління часом, комунікативні навички.

Креативність як складова соціально-комунікативних навичок та її роль на уроках англійської мови у старшій школі

Нешаблонне мислення є складним когнітивним процесам, а здобуття навички швидко ухвалювати ефективні та неординарні рішення, у свою чергу, займає тривалий час. У зв'язку із цим вчені вважають креативність однією з найважливіших та непростих до опанування навичок. У своїй праці науковець Succì (2018) виділяє креативність та інновативність як важливі якості для ефективної інтеграції в суспільство [10].

Як зазначають J. Kubátová, M. Müller, D. Kosina, O. Kročil, P. Slavíčková креативність належить до візіонерських навичок, тобто таких, що дають здатність передбачати майбутні тенденції, формувати довгострокове бачення та надихати на його реалізацію. У їхньому дослідженні читаємо: «*Креативність полягає в нетрадиційному мисленні, сумніві у усталених припущеннях та генеруванні оригінальних ідей і рішень [...] передбачає здатність долати загальноприйняті межі та пов'язувати, здавалося б, непов'язані концепції [...]*»

[6]. З цього робимо висновок, що роль креативності та інновативності, як соціально-комунікативних навичок є вагомим для всіх індивідів.

Говорячи про уроки англійської мови маємо зазначити, що вони є сприятливим середовищем для розвитку соціально-комунікативних навичок, зокрема креативності, оскільки учні мають змогу використовувати нові знання з іноземної мови, аби розповідати про свій життєвий досвід та довкілля.

Вчитель як фасилітатор креативності на уроках іноземної мови у старшій школі

Згідно з твердженням Afini (2023) вчителі є ключовою ланкою у процесі набуття учнями вищезазначених якостей. Викладачі повинні заохочувати студентів мислити креативно використовуючи знання з іноземної мови. Це має позитивний вплив на процес навчання загалом, оскільки афективні фільтри знижуються, а мотивація учнів зростає, що дає змогу студентам прагнути та досягати більшого: *«Учням потрібно заохочувати мислити творчо, використовувати свіжі перспективи, ставити нетрадиційні запитання, прагнути знаходити відповіді та пропонувати нові ідеї та рішення. Індивідуальний успіх – це те, чого досягають творчо здібні учні»* [8].

Схожу позицію має і Резнік (2007), оскільки він зазначає, що успіх у подальшому житті студентів пов'язаний і відчуттям успіху, що вони отримують у школі. *«Для того, щоб студенти досягли успіху в цьому творчому світі, їм потрібно навчитися творчо мислити, планувати систематично, працювати у співпраці, чітко спілкуватися та ітеративно проектувати»* [9]. Ось чому вчителі, особливо ті, що працюють з підлітками, мають приділяти достатню увагу розвитку soft skills.

Як доводить вчені Jeffrey та Craft (2004) робота вчителя полягає у насаджуванні потрібних якостей, часто через особистий приклад. *«Вони наполегливо працюють, щоб прищепити своїм учням різноманітні позитивні риси, які згодом допоможуть їм досягти успіху як в особистому, так і в професійному житті»* [4].

У роботі читаємо, що вчитель повинен мати розвинену уяву та широке мислення, щоб викладати ефективно. *«Як творче навчання, так і навчання з творчістю мають усі якості ефективного навчання. Обидва вимагають високих стандартів, сильного почуття мотивації, ефективних комунікативних навичок, таких як активне слухання, та здатності викликати цікавість людей»* [7].

Окрім цього, згідно з віковою періодизацією Еріка Еріксона підлітки (15-17 р.) схильні брати приклад з власних рольових моделей: авторитетних людей на зразок вчителів [3].

Отже, особисті якості викладача відіграють ключову роль у формуванні соціально-комунікативних навичок учнів на уроках англійської мови.

Теоретичні підходи до розвитку креативності на уроках англійської мови у старшій школі

Враховуючи вищезазначену користь розвитку soft skills на уроках для вікової групи підлітків 15–17 років, розглянемо теоретичні підходи до розвитку креативності.

Старший дошкільний вік є сенситивним періодом розвитку психічних процесів, періодом бурхливого розвитку фантазії, творчої уяви. Тому для забезпечення майбутньої реалізації потенціалу кожної дитини важливо приділити увагу розкриттю творчих можливостей саме у цьому віці.

У своїй статті В.В. Маршицька, Г.В. Орлова приділяють увагу трьом підходам до розвитку креативності. За першим творчість розглядається як діяльність людини, що створює суспільно значущі цінності у галузі мистецтва, техніки, науки, практики. Другий підхід пов'язує творчість з особистістю, її діяльністю, спрямованою на самовираження і самоактуалізацію. Згідно з третім підходом творчість у процесі розв'язання задач є ключовою [12].

У сучасній педагогіці формування креативності розглядається як результат поєднання кількох підходів. Особистісно-діяльнісний підхід акцентує на розвитку креативності в процесі активної творчої діяльності, де здобувач освіти виступає суб'єктом навчання. Компетентнісний підхід (концепція «4К») передбачає інтеграцію креативності з критичним мисленням, комунікацією та кооперацією. Соціально-психологічний підхід визначає комунікативну креативність як важливу soft skill, що сприяє ефективній взаємодії та соціалізації, тоді як гуманістичний – орієнтується на розвиток внутрішнього потенціалу особистості та її емоційної саморегуляції.

Посилаючись та дослідження, проведені А.Вайтокова, можемо констатувати, що концепція «4К», складниками якої є критичне мислення, креативність, комунікація, кооперація виявилася дієвою при викладанні мови та розвитку комунікативних навичок. *«Система навчання, заснована на компетенціях 4С, є значно ефективнішою за традиційні методи. Спостерігалися покращення в участі в заняттях, взаємодії студентів, глибині мислення та залученні до творчих завдань»* [8].

Отже, на уроках англійської мови учні старшої школи отримуватимуть не лише навички володіння іноземною мовою, але й можуть удосконалити низку умінь, що в подальшому допоможуть їх всебічно розвиватися.

«[...] Освітні інновації у розвитку компетенцій покращують результати навчання та змінюють те, як розвиваючи критичне мислення, сучасні студенти можуть досягти кількох результатів: вони починають розуміти його важливість для професійного зростання та успіху в сучасному суспільстві; це допомагає їм аналізувати та розуміти складні питання; підтримує самосвідомість та особистісний розвиток» [8].

Результати дослідження засвідчують, що впровадження моделі 4С відповідає викликам ХХІ століття, сприяє підвищенню якості знань і розвитку соціальних компетентностей учнів. Вона трансформує традиційний освітній процес, змінюючи ролі вчителя й учня, та набуває особливого значення у підготовці педагогічних кадрів. Використання цифрових технологій у межах цього підходу підвищує ефективність і зацікавленість у навчанні.

Висновок

Узагальнюючи викладені теоретичні положення, цитати та результати досліджень, можна стверджувати, що розвиток креативності як складової соціально-комунікативних навичок є ключовою умовою ефективного навчання іноземної мови у старшій школі. Soft skills розглядаються сучасними науковцями як необхідні компетентності XXI століття, що забезпечують успішну соціалізацію та професійну реалізацію особистості. Креативність, визначена як здатність до нестандартного мислення, генерації нових ідей та подолання усталених підходів, займає провідне місце серед цих навичок і безпосередньо впливає на розвиток інших компетентностей. Важлива роль у цьому процесі належить учителю, який виступає фасилітатором, створює сприятливе середовище та мотивує учнів до творчої діяльності. Застосування сучасних педагогічних підходів, зокрема моделі 4С, забезпечує інтеграцію креативності з критичним мисленням, комунікацією та співпрацею, що підвищує якість навчання та активність учнів. Таким чином, уроки англійської мови виступають ефективною платформою для комплексного розвитку особистості, поєднуючи мовну підготовку з формуванням соціально значущих умінь

ЛІТЕРАТУРА

1. Boryn H., Bakhmat N., Horina O., Horska H., Braslavska O. Development of General Competences in Higher Education Students: Soft Skills and Basics of Scientific Research. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. 2023.
2. Ellah H. R., Azmi N. Teachers' Role in Developing Students' Soft Skills: Creativity as an Example. European Modern Studies Journal. 2023. Vol. 7, No. 2.
3. Erikson E. H. Identity and the Life Cycle. New York: W. W. Norton & Company. 1994.
4. Jeffrey B., Craft A. Teaching Creatively and Teaching for Creativity: Distinctions and Relationships. Educational Studies. 2004. Vol. 30, No. 1.
5. Kechagias K. Teaching and Assessing Soft Skills. Thessaloniki. 2011.
6. Kubátová J., Müller M., Kosina D., Kročil O., Slavičková P. Soft Skills for the 21st Century: Defining a Framework for Navigating Human-Centered Development in an AI-Driven World. Cham: Springer. 2023.
7. National Advisory Committee on Creative and Cultural Education (NACCCE). All Our Futures: Creativity, Culture and Education. London. 1999.
8. Novia F., Nurdianti D., Purwanto M. B. English Learning and Innovation Skills in 21st Century: Implementation of Critical Thinking, Creativity, Communication, and Collaboration. Asian Journal of Applied Education. 2024. Vol. 3, No. 2. P. 113-124.
9. Resnick M. Sowing the Seeds for a More Creative Society. Learning & Leading with Technology. 2007.
10. Succi C. Soft Skills for the Next Generation: Toward a Comparison between Employers and Graduate Students' Perceptions. Sociologia del Lavoro. 2018.
11. Yılmaz B., Urhan B. The Importance of Soft Skills in Employability: A Two-Way Perspective. Alanya Academic Review Journal. 2024. Vol. 8, No. 3.
12. Маршицька В. В., Орлова Г. В. Теоретичні основи формування креативності у дітей старшого дошкільного віку. Київ. 2023.